ԱԶԳԱՍԷՐ

Հրատարակի յամենայն Շաբա-թու օր՝ յառ՚նոր ցուցմամբ. տարեկան գ. Ռուփի 24. Ի ամիսն Ռուփի 600.

ՈՒՍՈՒՄՆ ԱՌՆԷ ԶՄԱՐԴ ԵՐՋԱՆԻԿ

Ամենայն ազգային Հրա-տարակութիւնք ձրի տպա-գրին.
Առանձին օգուտ տպագ-րութեանց 2 անայ առ տողն.

ԼՐԱԳԻՐ

ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ ԵՒ ԸՆԴՀԱՆՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐՑ ԼԵԶՈՒԱՑ

ՀԱՏ. Գ. ԹԻՒ 123. ԿԱԼԿԱԹԱ 1847 Դեկտեմբեր 18.

ԾԱՆՈՒՑՄՈՒՆՔ

ՊԱՐՈՆ Խաչատուր Մարգարեան Կէյ Անգղիական վարժարանի Սուրբ Նա-զարեթ Եկեղեցւոյ Հայոց՝ ի Կալկա-թա, ներքնոյ գաւթին եւ ընդունին Գաղղիացւոց՝ յօժարի ուսուցանել զա-սատանժամուց Գաղղիերէն զա առ եւ ՚ի Գաղղիերէնն՝ որոց ուսանել կամիցին.

— Հայ Պարոնայք Մ. Ազարեան եւ Շ. Ալեքսան՝ Դեկտեմբերի 7 Թուով Հրատարակեցին ՚ի Հանրական Գործա-րանէ Պարոն Ի. Մինաց Ց. Ի. Մինասեանց. Թարգմանեալ նոր զամենայն Հեռաւորաց Հա-նաց կամ Պատուցն.—

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՔ.

ԿԱԼԿԱԹԱ

ՄԵԾԱՓԱՌ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԻՏՍՈՆԻ, Թո-ղեալ յանցեալ Թիւ Օրագրոյս խո-ստացաք Հարկանիցեսս, յաղագս Մեծա-նի Գրասաւորին Ալեքսիոյ ասացեալ ՚ի բանս արժանեաց զՊարոն Մեծարոյ Գաստպարեան, սակայն ոչ ժամանեմք Թարգմանել առ ՚ի. զնա Հասարա-կան կարծիս Հանրային լսողին.

"Հրատարակեմք" ասէ, "զպատուա-ւոր առ Գրասարի Կերպազայն Բանենին առեալ յանցեալ ուրբա-թու՝ Մեծապատիւ ընդդէմ Մեծանի, որ ուղղի խնդրել զոյայն յօժ յաղագս կարգութեան դերագոյն ատենին ՚ի մեծայ զատապական պաշտօնէից Ընկե-րութեան Արեւելեան Հնդկաստանի. Թանգէտ կարծեն բազմօք զանազա-նելն ՚ի մեծանց՝ եթէ արդեօք Թա-գական Բանենն, որպէս յայտնի ներկ-այէս եւ այլոց մասին կարծել ինչ իշխ-խանոնել, յաղագս զատաւորաց երկ-րի՝ Թէ ոչ. Բայց ասկուոք են, որք՝ արդէն Թուի մեզ, ուրանան՝ թէ օրէ-նոք կամ՝ ոչ՝ պաշտօնեին ուզեցեն, եւ շատաժայթ եւ քերթողաւ՝ արարքն մասանց իւրեանց եղանակեցան. Արդա-րակութեան Գատպարեայ երեցու, եւ որքայ նորա կրաւեալ, որք ոչ ըղ-ձալոյ զսա ընկեալ ուղղեալ առ է.

բէց ուղին ․ և ոչ առաջակամ յանձն առին առ , Հայեցեալ 'ի Հնդաստա պաշտօնեայս անցելոյն՝ ապօրինաւոր էր 'նոսա յառ օրինաց և փորձոց ատենից Ընկերութեան ․ Կայսերական , թէ Մ՛խան փոքր ինչ աւելի հաստ 'նախկեալ իցէ չափազանց և պատ 'ի պատ բարերարութեան յիմար առաքելքին իւրոյ․ որ այնինչ դատել , թէ իւր փանաքի և կարճ իշխանութիւն յինք վայր հարաւ՝ յորս երկոց վախճանդ իւր լինել առանց ինչ հաղարդ թէ մաղէս ․ Կարելի է 'նա՝ թէ եդական հրաժեշտ երկրականաց՝ որ միշտ անհակառակելի արար զհրաման դատաւորաց՝ ունկնդրացուցեալ իցէ զդատախազն յայն դաշնաւէժ գործառնութեան առանց բաւական հիման ․

Բայց եթէ պատ ամենայնիւ՝ դատախազն անիրաւ իցէ ընդ բաժնի զերագոյն ատենին՝ թէ ոչ , օրինագիտաց է որոշել ․— եթէ կայր ինչ իցեն ․ Տիկնոջ դատաւորք յերիս 'նախագահութիւնն՝ թէ ուրն որոշ այսք անունել զինքնագործակցութեան իշխանութեան իւրեանց յայտնեխս ․ և հաւատամք ․ զի Մ'ոստաքայն խելին յառնել 'ի բաց ընկենուլ զկատ [illegible] ընդդէմ Միքայէլ՝ առանց իւիք բազաքաղաքութեան , 'ի վերայ հիմանն՝ թէ կանոնաւորն որ հաստատեալն է մայիսի 21 Փետրուարի Նորոգիլ՝ "հանէին իշխանութիւն ինչ ․" Եւ Մը Լօրէնս Պիլ և պաշտօնակիցք նորա համարին թէ հանգամանքն կարող եղեն առ ինքեանց խրատուն 'ի վերայ "Խոստաւորաց երկրական ատենից ․" Կանոնն կարգէ ․ "Ո՛չ ինչ ամբաստանութիւն արարմանց և ձեռաց ընդունի 'ի Կալկաթեայն Ատենին , ընդդէմ որ իցէ անձին՝ որոյ գործ իցէ դատաւորութեան յատեան ինչ երկրին ․ վասն որ եղեւ դատել վճռոյ , կամ հրամանի այնր ատենի ․" Այս թուի , ապա հաստատեալ դատաւոր՝ ոք Ընկերութեանն՝ յանձնայն պատասխանատուութեանց 'ի Կալկաթեայն Ատենին ․ ցորչափ դատաւորաց գործ իցէ ․ ոչ ապա կոչուցանէ զնա յատենձին և 'ի համարձակ գործոց՝ այլ յանձնականաց միայն ․ Դատաւորք համարին թէ զանձնական գործն ատենական կոչուցանել պատկան է՝ եթէ համեմատ օրինաց իցէ , և ատենի իւրեանց վերաբերելի ․ Իսկ յայս կէտ անկարելի իցեն դատաւորք Կալկաթեայն Ատենին՝ թէ ոչ , մեզ բանաւորագոյն թուի յայն ․ Մաքինթոշ , որպէս և այնոր՝ թէ պատգամն ընդդէմ Գրասպարայ ոչ էր համեմատ կարգոյն նահ. ատենի դատաւորին , կամ յաւէտ առ 'ի չզոյէ հաւատոյ զինքեանն կոչուցելոյ էր՝ 'ի վճռոյն երկոց զորլին ․

Ընդայս 2 թուով հասին այսր 'ի Պոմպէյ՝ Արքեպիսկ Տէր Յակոբ Տէր Հայրապետեան վճռականեց քահանայ ազգս Յարութիւն Երեցեցոյն Հայոց 'ի Դաքա՝ յուսով դառնալոյ 'ի հայրենիս իւր ․ և Պարոն Ալան Հայրապետեան՝ յուսով լաւ վաճառելոյ առ զմթերս իւր և վերադառնալոյ փութով 'ի Դաքա ․ մաղթեմք երկուցունց էն՝ զպատուրեալ յաջողութիւն ․

— Հեռագրոյ հաստատեալ գրեցուք իբր ծանօթութիւն Գ․ Հաստածոյ 'ի թիւ 22 , էջ 400 Աղդատերիս՝ մնկարգրելոյ Հայաստանեայն յանձին առ Սրբոյն Եղեւնեաց ․ և առ պարկեշտութեան անկեալ 'ի թերթին՝ վերաձեւել այսր ․

Եղեւնեայս [illegible] և [illegible] 'ի մէջ քերթ․ որ [illegible] զանձն իւր կարգաւորել հանդերձ , այլ 'ի [illegible] առն և [illegible] ընդդէմ [illegible] , որ [illegible] պատուական էր ․ [illegible]

Արեւելեան Պատուհասացուց զօրքն՝ զինուորք ամբարտաւա-
նութեան եւ զազրալի խոլաբարութեան ի մէջ բերէ .
ոչ ինչ ընկճեալ ի Սուրբ Հոգւոյ . Օրէնքն արդէն
իւր զպատասխանատուութեան_ եւս զՊապականութեան ի մէջ . եւ եթէ
նա չհրաժարէր զտանելոյ_ զմեծն զօրաւոր քարոզիչ եւ այլոց ,
օրէնքն հաստատէր . ուստի եւ ոչ այժմ էր կենաց նորա
համարձակիլ_ յանձն իւր , եւ ոչ մտանելով ի մէջ [illegible]
ընտրել_ զնախապատուութեան նորա յօրինակ հաստատու-
թեան կանոնաց առ այս իւրեանց .

— Սեպտեմբերի 23 թուով նամակ Աւետարանի եղաւ ի Բեթանիայ՝ յա-
րուած քաղ 'ի ուղարկեան լեռն մատուց
մեզ եւ զչարաց պատուականն առաջնոր-
դեալ ՍԻՄԷՈՆ 'ի Հայրենիքն Եւ-
րոպայ՝ որ 'ի թիւ 84 Եղբայրիր՝ առ
Հայերս Հայր 'Եւրոպայց աշխար-
հի . զոր կարի ամաչելով առաքելով
'ի վայելս Բանաւորաց .

Որ եթէ ջնջեցան_ կարեւոր
գրքն եղբարց մերոց՝ որ [illegible] Հայե-
րի , եւ գրել մինչ որ կայ .

— ԼՈՐԴ ՀԱՐՍՆՆԻ . 'Ի մեծամեծա-
րութեան անգղիական պատերազմաց ի Սեբաս-
տաուպօլ մեր այս՝ Լորդ Հարզիէն
պատերազմ [illegible] եւ համբաւոյ .
Առաջին խորհրդն նորա զօրք եւ զին-
ուորութիւնք բերեթին . Իւր յան-
դիման ամբաստանելին վասն ռուսական
'ի ՄՈՍԿՈՎ , 'ի ՍԵՒԱՍՏՕՊ , 'ի ՓԻՆ-
ԼԱՆՏԻԱ . Բայց յետ մինչեւ իւրում
'ի ձեռին Բաղումի կոչեցեալ՝ զայնթան-
ցեալ եւ անկաւ . զոր անձինք բար-
ւոյ , եւ անձինք չարի գուշակ առա-
ջին , կենդանի 'ի մտանելն Ինկ-
րմանի՝ անկաւ . բայց յանդիմանու-
թիւն մասց նորա կարծեաց զգաստա-
ցաւ 'ի քաջութիւն [illegible] եւ
յօգուտ [illegible] գիրք [illegible] դեպքեան
եւ ասաց . "[illegible]" . Օ նոյն
աւուր թերթս Յաղթողն Մեկոց . եթէ
[illegible] իւր 'ի մեռեալ աշխարհն յե-
նէր . եւ ոչ թէ յերկն : Ոչ եւ կայ .

իմաստութիւն Ընդդէմ է , լսել
[illegible] հնարաւոր [illegible]
ութեանց իւրոց՝ չմնայինք հայրե-
նասիրութեան՝ որպէս պատմագրաց ե-
րամնոյն եւ այնուհետեւ 'ի բաց հա-
նանել , կայ ընթերցքն՝ որպէս եւ չեւ
կայ .

Մեք որ ոչ քաղաք [illegible] ուս-
րեք , եւ ոչ գրոցաց վարել ինչ հաս-
կանամք , հրաշալիք առաջարկ ընդ-
փոխս ընդունելութեանն՝ արդ ընթեր-
ցող զինքեան [illegible] եւ քաղաքացիք
Նշանակեալ , Անձնիքեան զիւրեանց՝
թէ [illegible] խորհրդութեանն թարգմա-
նեան . բայց եւ անձնաւորին փութայն՝
'ի փառս նորա . եւ 'ի գեղն անձնե-
ցուն արդ ընթեռնուլ կարէր [illegible] .
"Հաստատեցայ այժմ . բայց եւ վարձս
ընկալայ . այժմ չմահ [illegible] այլոց
թողուլ եւ հեռանալ . — Գրեցաւ առ
զաւրս կայ ."

ԲԺՇԿԻՔ

Նորանոր ինչ գիւտ 'ի կայմեան
մեր որոնաք ծանօթութեան ձեռաց .
Վարժապետնք անձնայն դանդաղա-
ռուք են զգուշութիւնէ առ եւ այլ , այն
ինչ նաւք իւրեանց ծանրաբարձք
[illegible] յերեւացաւ առաւօտեան . — Գու-
ցէ այն ինքն առ աստութիւն լինելով ա-
ռնթ նուազութեան արդարեւ .

— 'Ի 20 երորդում ամսոյս եղեւ առաջ
"Լուսոյ անուն նորա [illegible] Մուրհա-
յենն նախկին [illegible] քահանայն մեր Աղեքսա-
նդրի Տէր Կարապետ Տէր Եղիազար ,
եւ Փարիզ Յովհան Յարութիւն , որ
բժշկութեան նա իւր 'ի Փարիզ Կ. Պո-
լսոյ Յովհաննէս [illegible] է 'ի
Բաղդատ՝ ընդ կատարելութեանն Փա-
րիզ Օ[illegible] Ա. Թ[illegible] ,
Առաջինն լուեալ զերեւոր մեծ[illegible]

ւորին վանն ուռ.այս եկեղեցւոյ՝ որսատն կոյսն անձին զտառնալ նաւագանն ի Հայրենիս իւր. (եթէ իցէն ուրեք Հայոց Հայրենիք) եւ Պարոն Յովհաննէս զնոյն 'ի վերայ ուսումնական գիւղից, և ուրիշ հոգևոր վերակացութեան այսր. Այս առաջին փորձն է նուագրնացութեան 'ի Սուրբայեան առ Բաուլեա', և ուսումնական առաջարկն չերկբայիմ, զի և ընդ անհրաժեշտութեան պատճառ իւրոց վասնորոյ պատճառ յաջողակ ընծայէ համեմատական հաղորդակցութեանն ընդ հեռաւոր բարեկամաց իւրեանց. այլ և դեռ այլ ինչ պատճառութիւն նոյնպէս անձանձանն թղթոց 'ի մէնջ։

— Պալթիմէյր նաւն որ ընձեռեալ 'ի Պարոն Բարսեղէ Մնդրէասեան՝ որ 'ի Սմիւռնիա՝ եկեալ է աստ. և զինի աւուրց ինչ առագաստել ուրի 'ի ծայն Պարսից. Նոյնպէս երկրորդ նաւն Պարոն Սէթ Մանուկեան Տէր Յովհան. և Բաղդասարի ամն Սիմէօն ամեան. Սրոց յանկարծ ամենեցուն այլ ևայլ ժամմանուածն և յաջողել 'ի նպատակ իւրեանց. Սոկոյն արդարև յայտնել զի "Մղէթքանդրին Սաիմ" նաւն որ առագաստեալ 'ի Բուշիրայ մեր և կէս ամսաւ յառաջ քան զայս՝ ընդ Պարոն Գէորգ Գրիգորեան բարեկամին մերոյ՝ չարչ չերկեցաւ աստ. և ոչ յուր ընձեռէ 'ի մեր հանաւ. բայց 'ի յուհաստը յոյց ատտակի փոթորկաց'ն ահրպի հողերոյ՝ ողջնե յուշեալ իւրէք. Մնջէլ ամսոյն 'ի կաղնանս Տաննհագարմ ան կղզեացն ("Մողուքեան գետոց. կարծեմ.") ընդ որս երկնչիմ եթէ հանդիպեսցէ իցէ ասայեալ նաւն 'ի խաղալ իւր այսր. որպէս և "Տաւրոս" նաւն Հայոցն. ոյ ուրուցն "պարկանեալ" առ եւ Պարոն Մէջլումեան Բաղասա՝ եկեալ 'ի Բոմպայայ Մնջել 12 և ոչ երևեալ ցարդ։ Մնոյ մեզ միայն 'ի խնամս Նորա կալ ապաստան՝ որում "ծովք և հողմք հնազանդեալ են. զի թէրևս գթութեամբ իւրով խնայեալ փրկեալ իցէ զնաւոն յակնկալութեանց անտի՝ որ և յերկանն զոյցն փոքու ղինի յաւետս և 'ի ցնծութիւն բարեկամաց իւրեանց՝ ցոր պահ անձկանօք սպասեմք ժամանել։

— 'Ի սմա ծրարիմ՝ զքանի առաջ ասանաւորի յօրինեալ 'ի Հնդկանակէն "Ընբացի" որ ջերմ երկու մնդառատութեան 'ի պատուական Օրագրին ձերոյ. թէ և այս հաճելի իցէ յորդորթեան ձերոյ՝ թէյլ տուք այնմ երևել Մնզգավիրին՝ իբրև զատարկ նշդի գոյցի անդ։

ԵԳԻՊՏՈՍ

— Լուի թէ բարձրագոյն Բադրշին Եգիպտոսի տուաքեալ իցէ զենզլամ Բէյ շոգենաւու 'ի Լոնտոն. զնել զգործիս յարմարս հանքահանութեան՝ որ 'ի Գոդոփոր, և վարձել գործավարս. Նոյնպէս եկեալ կոյ Մնգլիացոցի. սորին ատուր ծանապարհաւ 'ի Պալերոյէ. Բայց որոշեալ երկաթն Պետրոսեան միայն յերկու և կէս ժամանակի լրութեան գտանել. զարմանք յերին, եթէ հարկէ տանել գործաւորս առ այն՝ ընդ ութսախ ուղղաբանեալ սրով. Տեառն հանքին յուցանէ 30 կամ՝ 32 առ հարիւրն երկաթոյ։

ՕՍՄԱՆԵՍՏԱՆ

— Ըստ թղթոյ թէյլթորներն ենա. և երեք մեզ զերկուս թիւս Լուսոյս Աւետարեան 292—293. յորոյ յառաջնումն առեալ համեղես կատարէ իւր Լ. բացին գայլութեանն յարատեւութեան իւրոյ ընդ ծանայ պատահական աշխարհի.

կածով՝ ՚ի վերայ Եղբօրին Բէլալեան և Հայրենակիցին Օմեանին, ծնողական և ուսուցչին պարզապէս ազգային լրագրոյ. և ՚ի վերջոյ՝ նախագուշակութեամբ Ըաւստուտեան Աստուածահաճութեան ՚ի մէջ ազգիս՝ և զուարթան ընդ աղօտ լուսոյն իւրոյ ։

Մեք՝ ի սրտէ ցաւիմք առաւել ընդ այսպիսի մեծի աստուածաւութեան ազգային գործաւորին. բայց և այնպէս՝ դեռ սփոփեմք, զի որպէս ՚ի բնութեան Նշոյլք, և առաւօտ և երեկոյ, և մէջօրէ, ցերեկն և գայգ անդադար յաջորդեն միմեանց՝ առանց ընդհատելու ինքեանց իւրեանց մասք. նոյն և ՚ի ծոցին աստուածային և աւետեաց սուրբ ազգիս՝ առաքելին կայցէ և մնայցէ Ներսէսեան ։ Կ[illegible] բնակիչք ջերմին գաւառաց Երուսաղէմ մերինդ այնին մեշտ ։

— Այն թէ Երուսաղէմի՝ պատմէ են թէ՝ «կերակուր որն խօսիւր առաք Աստուածոյ Եղիշեցւոյ մէջ պատրիարքական օրհնութեր կոնդակին կարդացուեցաւ. որ կծանուցանէ Հաւատացելոց ժողովրդոց թէ Աստուածաշնչական մէջ Երուսաղէմեան Հաւանորդ Եսայի ազգա-կերունրէին զօրն և ձեռն Հոգի ՚ի վերառին գործած ՚ի ծոց Հայաստանեայց կաթողիկէ սուրբ աթոռ եկեղեցւոյ ։»

Արքան ուրախարար կցէ լուսոյ ընդհանուր ազգի մերում, բնութապատիկ այնքան ուրախարար լինի Երուսաղէմայս ասորեցի՝ որ աւագէն եկաւ ՚ի լրագիրս ազգին կաթուղի անսանել զգայութեան Հրեշ ք[illegible]ական ազատ քաղաքաց և քարոզիչներ մեծագործներ։ Եղբայրք Ըմբռնեցէք եր աւետաւորն, թէ ձորձ ցեցակեր, զի որ վնասաբերն, և որ զենուց յանցեալ ամի՝ այսօր այնքան փոխ փոփոխման յետ կացին ՚ի միմեանց.

և թողին զինեաց դոկտրայնական խաղաղութեան, խորդակաթեան, ազգին և զարկանց ։ Կանխատ առայար, և այժմ իսկ առեմք. բերասու և ջերմ վաճառել և գնել, զատակ և նեղուոր անմնեց զործ է, Հայք գրաւեմք երկրաց կեան, և զնաւստո Հայրենին սիրեն ։

— Ի նոյն թէ յետ ՚ի մէջ բերելոյ Երուսաղէմի զաղկաւոյն խաղաղարարութիւնս երկց անձնապան եղբայրութեան. զերա յարէ յեռմէ իւր զպարզախնութիւն թէ՝ «Ուխտաւորաց Հայաստանեայց զանազանութեան որով հանդերձ որ այլազգեաց եդեալ ոչ ոք է ընդ միոյ թեմ որ հայաստանեայց եկեղեցւոյ իւրեան. » Օրհնեսցուք ընդ այսպիսի բազմաշնորհ վերադարձութիւն ՚ի Հրապարակագրութեան ազգիս. — Մի կարէ ասել թէ անձնապան մարդկին՝ մինչ, մեղուցեր, անուանել կամ խաղաղար սիրոց չեղեն լեալ. Կամ ով կարէ ասել թէ յառաջու զկարծեմք կէին ոչ աւուրս. երկնաւորք և սրանաւորք պատուաւոր գործել զիւր բազմնալաւորկ միջոց և անօրէնութեանց իւրոց ։

Բայց թէ մեր կեամբ թէ մեր կանոնք՝ բաւական չեն իրաւունս տալ մարդոյ ՚ի վերայ կենաց իւրոց. Մարդ զերանս ոչ արար, այլ և չունի իշխանութիւն ՚ի վերայ կենաց՝ ն և իցէ պատճառաւ ։ Բարեաւ՝ անգամ՝ ձեռն արդ Ըստուած մեր կեան փորձել զայր քարի. — Որ համբերութիւն և յոյս պիտի, և ոչ թէ կառավարել և խաղաղար անձնապանութիւն ընդդէմ ամենայն Հաւատոյ մարդկան ։ Յեբերաց Աստուծոյ Հայրենեաց, երբեք և աստուածոց Եփեսոսեան Կայսերն՝ արդար է, Համեմատութեամբ ամբառնալեաց զի նա ցեղերայն ասպանալ՝ անձնական իւր օգուտ երազէր.

ոչինչ՝ նոքա և յոգնածն իսկ զաւրին։

— Նոյն թերթարկը զաւժուց միջ-նաև զանանդիտութիւն այլ և ուրիշ քան զգառնաւոր վաճառականաց և զանդամակցութիւնս ինչ 'ի Լոնտոն։

Տայմ լրագիր 'ի ցուցակս մանկացելոց ամսոյս և զմասն Փարիզոյ Լոնտոնեայ և Ընկերութեան 'ի Լիվրպուլ, բայց սովորական չէք Լոնտոնի 'ի Լիվրպուլ՝ առնուլ երկու քանի փոխանակ Լոնտոնեայ 'ի Լոնտոն, որ կապակցեալ է ընդ Լոնտոնին Եղբարց 'ի Կալկաթա։

Լոնտոնի Մոնթրէալ լրագիր ունի արժէակ զոյս - Միացեալ Փարիզ Լոնտոնեայ չէմնարկեալ յաւուր չարաթու զմաննաւոր որ է կա փոխանակաց բայ զմնկալեալս 'ի նմանէ՝ առնել եւ կազմածանաց. այլ ուրախ եմք յայտնել, զի պատճառեալ էր այն համառօտութեամբ կարծեցին՝ որով նախնեաց հերատութիւնք յանկարծակի բարձան, և ոչ թէ յայլոց կարեաց 'ի կարծեմն յիշատակին։ 'Ի գիշեր, ասէ, նոքա 'ի սուտ համարեալ նորա, խոհին ինչ վճարեցան, և պարտ յայտնի երկու միջ՝ նորն անխելոց էն և առ յաղագս։

— Իտալիոյ Բանտէի յոբելեան միապրական ստորագրութիւնն՝ բերկութի ոչ կարաց գտանել գինս առ։

— 'Ի Լեհաստանի Հող Սոփրոնեայ գրեն, թէ "Ռուսական միջոցաց զոգեւոր Կառավարութեան Ռուսական Ժողոկատարանի և զորաձեռնարարութիւն ժողովոյն ուսմանց վասն հասարակաց ընհամայնական մի 'ի Կալկաթա։

Բանասիրական

Ընտրագրութիւն յաղագս ամենայնութեան ձեռնարկելոց։

Այն ինչ Առաւօտզուլ Բառարանի յուշէր յաւուր մեռեալ 'ի փողոցս Բաղզատոց՝ զմնալ ամեն յով. զգեստակատութեանց վաճառաց զորս կրոցնէք առաջի ամենեցին աչաց նորա, և նշմարելով զայլևայլ պատրաստուն որ է յամէն ուսանք զբաղեցուցանէին զբազմութիւն մարդկան, ամենին իմն որ կոչեալ, եր զուզի նորին՝ զամենայն զնա 'ի խոսքալ խոհեմեն։ Ընթացեալ նա զայս իւր և եսեր զի ուսեալն Եղբարցն դռնեն տպագրեալ 'ի գիրսնէ՝ մասնէր յորդորնելու։

Խոստանեցաւ Առաւօտեան ընդ ծառայից, և համարեալ զի ունէր ինքն իր մասնաւորներ, առ Եղբարցն՝ թագաւորեալ։ Նշմարէր նա զմեծագործակութիւն առաքինեաց, զորձանցմամբ հայեր յորմանս ամեկեն պատկերակերտ զարդարեալս, և զյատակս մատուցանել գործոց արհեստս, և որհամարձեր զնոքա բաղդատութիւն բանականութեան իւրոյ։ "Արդարև" ինքնին ասել սկսաւ, "պալատս այս է ամենի երջանկութեան, ուր զուարճութիւն հետևէ զուարճութեան, և միշտ և տրամութիւն մնալ դանդաղ ոչ կարեն։ Որ ինչ պարապանաց ընութիւնս առ 'ի հանճարութիւն մարդոյ՝ առ բանի առա առ 'ի վայելչութիւն, Օ՛ ինչ յասայ, կամ մաածել կարեն մահկանացուքն զոր սոքա պարտին ողորմել ոչ ատացու։ Խորոքինք աստուածութեան ծանեին զերկրին նորա, վասն ներգործականութեան համբուրանէ զնա 'ի հանդիպելն խորհուրդ, չիցէ նա զանուշահասութիւն անմատուց Դ աւելորդ և վայելէ գերան բաղդաւորութեան 'ի վերայ պալատեաց Գանգենտի։ Խոսէ և հրաման նորա կատարի, յանկուց և անձն զանխութիւն նորին հեշտութեամբ յանձնէ, ամենեքեան զորս տեսանէ՝ հրնազանդեն նմա, և որոց լսէ՝ շողոքորթեն զնա։ Որքան տարբեր է վիճակ

քո. Արուագրո՛յ, որ կեաս 'ի մշտըն-
ջենաւոր մեծշաք անդորր ցանկութեան
և ոչինչ դրդուեն ամենայն յաղթանակի.
որ յաղթեցաւ կուռքերն պատուանդա-
թիւնս քո։ Արեն վեր ղի խոհեայի եմ.
ամենայն դէնչ զգալէ զիտութիւն ադ-
քատութեանս։ Աչ ոք շաղաէ զար-
քան. և գիտանք չեն կարող ձանել
զքեզքեանս։ Անմահութեանն 'ի մէջ
ութեան թշուառութեան է այն այն՝
որ կեայ յանդիման անմեռ զեպ խաղ
սխալութիւնս և զանխառնութիւնս.
և որ չունելով հայութիւններ զինքն
ընդ խնքեան զաւթութեամբ և յաղ-
թանք։ Երկար դիեր եղէ հաճու-
թեան. և ոչ գաւ գայն. Զմերայոյ
յայանճեաէ Հայաստանեայ։"

Այսպէս հառաչեաց 'ի մահ՝ ա-
ստուածացեալ ի անխիղճ խո.րուն դաժան
վէհ խոյճեց թէ որպէս Հայաստանեայ
կարացէ։ Եւ զի՝ յաւ ոչնչացեր զան-
ձըն իւր նուիրել իւրև խորհրդական
մեզ 'ի թագաւորացն Հովհաննէսու.
և եր զի՝ հաստատէր 'ի մահ ոնդել
յանդամանցի հանգո Պալգանեայ։
Յաւուր մու մ՝ զինի ժամն երեկոյս
կարմեաց 'ի կարմիր երանելոյ. քան
ինձ անխամնալի կայուն զնա 'ի անդ-
ուճ։ Երգեաց զի շոշէր ընդ երկնէ
մի ամայի 'ի խորքն ամեն որ ուսու-
ցանելի նմա զխզմանի Հայաստանեայց.
և այն լինչ կայր 'ի դղեակ լերին նա-
ճեռք հայկանաւորեալ. առաջամ՝ յոր
կոչեն ու զղել զմեթացն իւր. յանկար-
ծակի յանդիման երեւեցաւ հայր նորա.
"Արուագրո՛յ." ասաց ծերունին. "զի-
տեմ՝ զխորհուրդ քո. յո՞ր Հօր քում
դարձն պաշտ քո 'ի յիանն հանդ իմա-
կայ." Հայեցաւ Արուագրայ և տեսե
զինակ յաղթութեամբ զերջու 'ի ճայ-
ակց. պատանեայն զուելով և ցուե-
լով զերիքուր 'ի մերոյճառ մայրես։

"Հայկեան արդ." կոչեաց հայր նո-
րա, "'ի ձայն որ 'ի մէջ բերդին."
Հայեցաւ Արուագրայ և տեսե զեր-
հոր փոքրիկ ուսափ բղխէր գետակ.
"Այս խոճ այժմ," կանչ՞ս զու մի-
անգամայն պատանել զզանձն. որ հաղի-
ցէ 'ի մերայ քո զորըն լինաելին վէ-
րակին. կամ՝ ժամը և յուշիկ եղա-
նակաւ Հայաստանեայ նմանել զխոսա-
կին՝ որ 'ի ջրհորայն երանէ." "Յուն-
կամ՝ մութիւն Հայաստանեայ. զարձեալ
Արուագրայ. և խելէ թէ մաքին ամեն-
զէն լիցի սիրեցաց և ուժգին." —"Պայ-
ծառ Հայկեան շուքը դէմ." պատաս-
խանեաց հայրն. Հայեցաւ Արուա-
գրայ. և տեսե զուզքն մայկին՝ որ
և ուսաւու. ամէնային զէնս լինելով
ընթացից զեռակին՝ եղ իսս զայն մա-
խաղեկեալ 'ի լեռ ընդարձակ. որ զան-
զաղե հանդարտորդ նշանակեց մեզա
լցեալ ծովը։ Ծաղկեաւ ի զնոյ և
ի մահ եղ Հայաստանեայ ամբու շաւիղ
և յարատև ազատասիրութեամբ։

Վանեալ զհայրենի ատոյուածս
խոսմնեցաւ յանեաւոր. և յնթացն
քաղն ամաց՝ կայսաւս զեւաց. յու-
րոց վերայ ամն կաւչոյ շնեղութեամբ
հաւատոյ ամն աւաջին Եկեղեցոյն.
հրաւիրեաց անդ զամենայն պաշտօ-
նեայս հեշտութեանց, անձեալ մաս-
յոյ վայելել զայն ուրախութիւն՝ զոր
մատեներ թէ զանձր պարգեւել կարէն։
Պատուիրանութիւնն վա թոյլ վատա-
կարեկ արար զանձն նորա. և մայր
հանգեալ թէ մեծ էր խնձն և երջա-
նիկ. Բազմաչորրորդ էր և առատա-
ձեռն. որոյ մերձենալին առ նա յու-
ատէին հաճոյանալ, և ուր բերկրեցու-
ցանելին զնա՝ վարձահատոյց առնել
խոստանայր։ Անհնարին հնարք զո-
վասանաց 'ի զարդ երգոյն, և ամե-
նայն ազգիւ շողոքորթական ասեղծա-

բանութեան սպառեցաւ ։ Ըստ որոց ինչ հրճուանաց ունէին մատուցանէր Աստուածային մարդկանց իւրոց ։ քանզի եղեւ զինքն անկար հաւատալ ՚ի նոսա ։ Մերս իսկ ՚նոքին ցուցանէր ինքեան պակասութիւն իւր ։ և համձայր կշռամբքէր զնա ըստ ախտալութեանց իւրոց ։ "Բանն եկաց ։" ասաց ՚նա խորին հառաչմամբ ։ "տարապարտ վաստակեցայ զինչս մարմնել ։ որ ՚ի մերձոյ անպիտան է ։ ոչ ոք ի մարդկային թէոյ պատուհասն ցանկացի հաստատնոյ, որ արդէն յոռ բաւականին համեմատեաց և խնձոյ զուարճութիւն ։

Ցանկալիական Թաւչեանեա ։

Օ. Փ.

Ի ՀԵՂԻՆԱԿԻՆ ԵՐԱԶՈՑ

Յօրինեալ այլ ընծայման հայ թարգմանութ՝ Եւան Եղիայեան ։

Օ՜ սրտեր, սրտեր գեղեցկատեսդ՝
Հեղինակեցի Հռոմեա ։
Դուք ցերթասաց՝ յուշէր սատառած՝
Սեղմահարթ՝ Ուփխուտ ։
Զարթեր երգեր համերաշխ՝
Ընդ սուրբ մեր ամենայն՝ ։
Ու լսեցա մաշկացուցանաց՝
Հար զօրութք բարձրացեան ։
Նորբեռնահիւսն Հելլէն՝ որ յուշէր՝
Յ Աստուածաշունչ բարբառոյն ։
Յար տարաշխարհիկ Եղիպտեան՝
Յեղեալ եր քեզ՝ զորս երկին ։
Ոսկի ծնունդին զմեծամոլէ
Յանկարծայօ՝ անեղանամեան ։
Երգասուսյեր՝ ստ՚եւ հաւրէ՝
Խաղաղասերութեան՝ զիտութեան ։
Որպէս հայէք ընթերցողաց՝
Ընդ ստեղծիւքն՝ զուտ նմանեան ,
Ընթացան և քեզ պանծալիք՝
Խանդեալ յաւէտ բարեգործեան ։
Զի որ ընթեր՝ մեզ ՚ի խոյսպարեաց՝
Կարգաց գործոյ հրաշալեաց ։
Ուր Հայաստանեան հայրենասէրք
Հանդիսացան մեծ փառաց,
Արիականց բարենահանձ
Յանձին կեալ՝ զորն եռանդ՝
Մինչ հայրենեաց և պեղծեան՝
Գեղապանծեալ քան զերկինս ։
Որդւոց մարդկան՝ սիրոյ կարգան՝
Զերդ այսպէս նուիրութեան ,
Ընծայեալ տիեզերք յերկ գեղեցկութեան
Փառքն մեռց սրբութեան ։
Դուք փայլելով խօսք պարծանաց՝
Եղելոց եղերք կոչեցեալ ։
Որով անմահ՝ զեզ մեծարեալ՝
Քանդեքն յաւիտեան զոր առ զոր ։
Ընդ որ զանձաւորս կառավարեալ՝
՚ի զօր. մարմնոյն հանդերձ ։
Ընթաց բարձրացեալ ամենայնի՝
Ցոյցար Թագուհի Երկնային ։
Զօրք ընդ նոցին՝ և զո անուան
Յաղթանակեալ ՚ի հանդէս ։
Զօրէք զօրեղ վերակենդանեալ
Մարմնոյ նոցին՝ ՚ի երկիր ։
Արդ զիշխող Դարձեալ ապարանեաց՝
Բանիլ նշոյլ Աթենք ։
Եւ սա առեալք զհոլ թագուն՝
Եր նկարել արժանի ։
Դու գաղափար Հռոմէական՝
Եղեր երել՝ սուրբ և երգ ։
Բայց և ընթել զոր ընծայեմ
Զայս զուարճալից խմ՚ հայրենեաց ։
Ո՛վ արժանի երել զայս պարգև՝
Մարդկացոյց եա կոչել ։
Ու՛ արժանի գործքն են միայն՝
Փայլեալ անմահ՝ և ընտիր ։
Թող զի մնասցեն ազգին աշխոյժ ,
Փառաւորել խոյլ՝ ՚ի մեծ ։
Ու հաւատարմանն՝ զոձ և զորի՝
Համբաւիկ՝ նուարել ։

Ս. Ց. Մ.

ՏՆՕՑԻՆ ԼՈՒՐ

ԾԱՆՈՒՑՈՒԹԻՒՆ

Յառաջ իսկ ՚ ասացաք Պօղոս Ճարտարեան Մէկէրտուեան Գաստորոյեանց ամենայնքա ընդ Օրէնք Մարդկանց խա Մայիսեանց ։

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
Մ. Դ. Թովմասեանց Վ. Երամեան